

Nieuwegein wil meest duurzame binnenstad van Nederland

Wethouder Marieke Schouten maakt van klimaatbestendige stad persoonlijke ambitie

Ze is wat voorzichtig wanneer haar wordt gevraagd waar we haar aan het eind van haar ambtsperiode op mogen afrekenen. 'Zo'n vraag verleidt makkelijk tot grote beloften, maar de realiteit is vaak grilliger. In dit vak heb ik met veel stakeholders te maken en we draaien aan veel verschillende knoppen.' Toch wordt gaandeweg de fietstocht met wethouder Marieke Schouten duidelijk waar haar groenbeleid voor staat. Ze wil de Utrechtse gemeente Nieuwegein de komende jaren vooral klimaatbestendig maken. In het stadscentrum wordt al gewerkt aan *de meest duurzame binnenstad van Nederland*.

Auteur: Paul van der Sneppen

Dat Schouten daarbij met veel verschillende partijen om de tafel moet, blijkt wanneer we op onze rondgang door Nieuwegein afstappen in *City West*. We kijken uit op een bouwput in het Stationsgebied, aan de westzijde van het stads-hart. Daar verrijzen 450 nieuwe woningen en

een nieuw knooppunt voor tram en bus. 'In dit gebied hebben we te maken met veel verschillende eigenaren en andere belanghebbenden. We werken in cocreatie met kennisinstituten, bedrijven, winkeliers, bewoners, belangenorganisaties, de provincie Utrecht en het waterschap.'

Op de schop

Nieuwegein neemt de hele binnenstad op de schop. *City Nieuwegein* heet de binnenstad tegenwoordig. Het moet een levendig woon-, werk- en verblijfgebied worden. De eerste stappen om dat te realiseren, zijn al in 2005 gezet.

7 min. leestijd

OP DE FIETS

Het Rijtuigentuintje in Nieuwegein was ooit een grasstrook met een boom.

‘Onze schapen oogsten nog steeds veel bekijks, zelfs na acht jaar’

Behalve het nieuwe ov-knooppunt worden er ook tussen de 1.600 en 2.000 nieuwe woningen gebouwd. Aan beide zijden van winkelcentrum Cityplaza komen zowel sociale en vrijesector-huurwoningen als koopwoningen. Aan de westkant van de City moet binnen tien jaar een heel nieuw woongebied ontstaan.

Dak- en gevelgroen

Veel beton, mortel en stenen in City Nieuwegein, dus. En toch moet hier de meest

duurzame binnenstad van Nederland verrijzen, waar, als het aan het gemeentebestuur ligt, ook watercirculariteit en waterbuffering in groen vooropstaan. Om dat waar te maken, moet veel onderhandeld worden, onder meer met projectontwikkelaars. ‘Veel van die nieuwe bebouwing grenst direct aan de openbare ruimte. Wil je die ruimte toch efficiënt in de duurzaamheidsambities van de gemeente betrekken, dan betekent dat dat het groen vooral van gevelgroen en van binnentuinen moet komen.’

In de openbare ruimte, waar de gemeente meer in de pap te brokken heeft, verschijnen straks brede groenstroken en veel wadi's. De City moet groen worden en dat houdt ook in dat de waterbuffering dus zoveel mogelijk in groen gebeurt en slechts beperkt ondergronds. ‘Klimaatadaptatie is hier de leidraad, maar wel met de nadrukkelijke ambitie om hier een groen landmark te creëren, gekoppeld aan doelstellingen voor een gezonde leefomgeving en biodiversiteit. We zoeken daarbij vooral naar manieren om de openbare ruimte multifunctioneel in te richten. Denk bijvoorbeeld aan groene looproutes die ook als wadi fungeren.’

Pop-upgroen

Onderweg naar de Rijtuigenbuurt stoppen we bij een braakliggend stuk grond aan de Borgstede, waar Schouten vertelt hoe *pop-upgroen* kan bijdragen aan biodiversiteit. ‘Hier heeft een gebouw gestaan dat recent is gesloopt. Vaak blijft zo'n terrein jaren braak liggen tot het een nieuwe bestemming krijgt. We zaaien dit soort locaties steeds vaker in met bloemen- en kruidenmengsels om de lokale

biodiversiteit te stimuleren. Belangrijk vinden we wel dat we daarvoor inheemse soorten gebruiken. Er zijn tegenwoordig allerlei *kermismengsels* op de markt die je daarvoor kunt gebruiken. Dat doen we niet. We laten ons goed informeren over welke zadenmengsels het beste passen in de biotoop.’

De Rijtuigenbuurt in Batau-Zuid is een van de oudere nieuwbouwwijken van Nieuwegein. In 2018 is een start gemaakt om in oudere wijken van Nieuwegein, samen met buurtbewoners, te gaan kijken wat er gedaan kan worden om de leefbaarheid te verbeteren. Eén van de projecten die daaruit is voortgekomen is het Rijtuigentuintje, een vrijwilligersproject dat voor het overgrote deel door buurtbewoners wordt bestierd. De gemeente houdt hier alleen de paden onkruidvrij. De rest van het beheer is helemaal in handen van een aantal buurtbewoners die zich aan het project hebben gecommitteerd.

Beleving

De buurtbewoners in kwestie hebben van een grasstrook waar een boom op stond een in het oog springende buurttuin gemaakt. Er staat een stenen bank die rijk versierd is met mozaïek. Er is een insectenhotel en een extra zithoek. ‘Bewoners wilden hier wat meer beleving. Dit is wat ze er samen van hebben gemaakt. Als gemeente adviseren we over beplanting, maar meer ook niet. Ze krijgen de vrije hand.’

Schouten gelooft in afstand houden wanneer het om zelfbeheerprojecten gaat. ‘Met enkele initiatiefnemers uit de wijk zijn afspraken over het zelfbeheer gemaakt in een beheersovereen-

OP DE FIETS

De fietstocht voert verder van Batau-Noord naar Galecop door een brede groenstrook langs de A2. Als de wind uit de juiste richting komt, merk je hier nauwelijks dat je langs een van de belangrijkste verkeersaders van het land fietst. Het is een van de belangrijke groenvoorzieningen van Nieuwegein.

Ingrijpen

In dit gebied zijn onlangs dertig populieren gekapt. De bomen waren na ruim dertig jaar niet meer te handhaven. 'Er kwamen klachten over vallende takken. Er spelen bovendien vaak kinderen in de buurt van de bomen. We moesten daar ingrijpen.'

'Bij zelfbeheer moet je er altijd van uitgaan dat vrijwilligers het goed doen'

Makkelijk vindt de wethouder dat niet. 'Bomen zijn nu eenmaal belangrijk en als je ze kapt, ben je ze onherroepelijk kwijt. Daar denken we nooit licht over.' Bovendien roept massale bomenkap ook altijd weerstand op bij buurtbewoners, weet de wethouder.

Geen inspraak

De gemeente Nieuwegein is dan ook niet over één nacht ijs gegaan. Al anderhalf jaar van tevoren is ze begonnen bijeenkomsten te organiseren om buurtbewoners te informeren. 'We zijn op tijd begonnen met informeren en hebben dat via verschillende kanalen gedaan. In deze specifieke situatie was het vanwege de veiligheid nodig om een aantal bomen te kappen, en daarover hebben we helder gecommuniceerd met de omwonenden. De inspraak die er was, ging daarom vooral over de herinrichting van het gebied en niet over de noodzaak van het kappen. Het is belangrijk dat je als gemeente daarover helder bent. Dat is hier gebeurd en die aanpak werkt, zien we.'

Die communicatiestrategie is wegens succes geprolonged. Ook bij de kap van populieren aan de Randijk is de gemeente tijdig begonnen inwoners te informeren. 'Ik zie op sociale media

De Kruidentuin in park De Buurt wordt al vele jaren helemaal door vrijwilligers bestierd.

De schaapskudde van Nieuwegein trekt nog elke dag veel bekijks.

komst. De wijkcoördinator van de gemeente is hier ook bij betrokken. Je moet je er als gemeente ook op instellen dat een zelfbeheerproject een aantal jaren goed loopt en dan misschien een nieuwe fase in gaat. Mensen verhuizen, tijden veranderen, de wijk verandert. Als gemeente moet je daarin meebewegen.'

In het slop

Soms betekent dat ook dat een zelfbeheerproject terug wordt genomen. Zo had Nieuwegein ooit een project elders in de stad, in de wijk Fokkesteeg, dat jarenlang met veel enthousiasme werd beheerd door buurtbewoners. De contactpersoon van de vrijwilligersgroep was een oudere man, die zelfs zo nu en dan uit eigen middelen een aannemer inhuurde om klussen te klaren. Toen die voortrekker zich terugtrok, raakte het buurtproject in het slop. 'Dan moet je ook niet schromen om de regie weer over te nemen', vindt Schouten. 'Dat is daar gebeurd en de gemeente heeft het beheer weer overgenomen. Planten zijn elders hergebruikt en nu is het voormalige buurttuintje weer teruggebracht in zijn oude staat: een ruwe berm.

Toch zijn de meeste zelfbeheerprojecten in Nieuwegein wel een lang leven beschoren.

Op onze rondgang doen we onder meer de Kruidentuin aan in de wijk Batau-Zuid en Cirkeltje Rond bij verzorgingstehuis Geinse Hof. Vooral de Kruidentuin heeft al een lange trackrecord als vrijwilligersproject. 'Het is lastig te zeggen wat de succesformule is van een project als de Kruidentuin. Dat ligt vooral bij de vrijwilligers zelf, denk ik. Vaak hangt veel af van één kartrekker, een sleutelfiguur.'

Succesfactoren

Dat wil niet zeggen dat het stadsbestuur niet kan bijdragen aan het succes van een zelfbeheerproject, denkt Schouten. 'Als gemeente dragen we daar misschien ook aan bij. Ik denk dat er vanuit onze rol drie succesfactoren te benoemen zijn. Allereerst de gepaste afstand. We vertrouwen erop dat de vrijwilligers het goed willen doen; dat is ons uitgangspunt. Verder helpt het als er korte lijnen zijn met de gemeente en als de vrijwilligers weten bij wie ze moeten aankloppen wanneer ze ons nodig hebben. Met die contactpersoon kunnen ook zaken gedaan worden. Ten slotte proberen we vrijwilligers ook te ondersteunen met praktische hulpmiddelen. Wel is het daarbij belangrijk vooraf goed duidelijk te maken wat we wel en niet voor ze kunnen betekenen.'

Naar Zeeuws-Vlaanderen

Marieke Schouten wil in de serie *Fietsen met de wethouder* het stokje graag doorgeven aan Ben van Assche in het Zeeuwse Terneuzen. Ze kent Van Assche van het EU-adviesorgaan *Comité van de regio's* in Brussel, waarin beiden deel uitmaken van de Nederlandse VNG-delegatie. 'Zeeuws-Vlaanderen is weer een heel andere regio dan Utrecht. Het klimaat is er anders en ook de natuur. Ik ben nieuwsgierig hoe hij in die contreien invulling geeft aan groenbeleid en in welke mate klimaat en klimaatadaptatie daar een rol in spelen.' Stad + Groen gaat Van Assche uitnodigen voor een fietstocht door de gemeente Terneuzen.

Helemaal van een leien dakje is de aanleg niet gegaan. 'Het is in 2018 aangelegd. Eigenlijk hadden de planten nu al tot bovenin moeten reiken. De hete, droge zomer van 2018 gooide echter roet in het eten. Er zijn wel wat interventies nodig geweest om de planten door die eerste moeilijke periode te helpen, maar ze hebben het toch gered.'

Boomsoorten

Op weg terug naar het stadhuis passeren we Park Oudegein. 'Wist je dat dit park groter is dan het Vondelpark in Amsterdam? Een belangrijk stuk natuur voor Nieuwegein. Het Natuurkwartier in Park Oudegein trekt maar liefst 100.000 bezoekers per jaar; dat vind ik verrassend en iets om trots op te zijn. Onlangs organiseerden een paar wijkbewoners een wandeltocht. Met veel kennis vertelden ze over de grote variëteit in bomensoorten in het park. Dat was ook voor mij leerzaam.'

Dan schiet de wethouder toch nog een persoonlijke ambitie te binnen waar ze na haar ambtsperiode op hoopt te mogen terugblikken. 'Dit soort kennis over de lokale natuur, de biodiversiteit en het belang daarvan voor de klimaatadaptatie wil ik graag breed uitdragen in de gemeente. Over twee jaar staat hier een milieueducatiecentrum. Wat mij betreft, gaat dat straks een belangrijke rol spelen in het uitdragen van die boodschap. Niet alleen met kennis over de lokale natuur, maar ook over het maatschappelijk belang ervan als het gaat om klimaat en klimaatadaptatie.'

Be social

[www.stad-en-groen.nl/
article/34489/nieuwegein-wil-meest-duurzame-
binnenstad-van-nederland](http://www.stad-en-groen.nl/article/34489/nieuwegein-wil-meest-duurzame-binnenstad-van-nederland)

hoe mensen zich zeer kritisch uitlaten over de bomenkap daar. Maar ik zie ook hoe andere buurtbewoners, mensen die op onze voorlichtingsbijeenkomsten zijn geweest, daarop reageren door uit te leggen wat er gebeurt en waarom.'

Schaapsherder

Het volgende afstappunt is bij de kudde van schaapsherder John Sterrenburg. Met drie schaaphonden houdt hij een slordige 250 schapen bijeen die onophoudelijk grazen. Nieuwegein heeft er acht jaar geleden voor gekozen om het hele natuurgebied langs de A2 op deze manier te laten begrazen. Beheertechnisch is deze vorm van beheer niet goedkoper dan maaien, weet de wethouder. 'Maar begrazing door schapen draagt wel bij aan de biodiversiteit. Schapen eten grassen, sparen kruiden en verspreiden zaden en insecten. Ze dragen bovendien bij aan de natuurbeleving in

dit gebied. De schapen oogsten nog steeds elke dag veel bekijks van recreanten, zelfs na acht jaar.'

Gevelgroen

Onze volgende stop is in de wijk Jutphaas-Wijkersloot, waar door de gemeente veel is gedaan om hittestress te beperken. Een van de grote hittevangers is de zijgevel van een flat op de Sluiterslaan. Samen met woningcorporatie Mitros is daar gevelgroen geplaatst. 'Daardoor straalt de muur niet alleen minder hitte uit; ook de woningen zelf worden koeler.'

De gevel is bekleed met een mix van planten waaronder kiwi, Duitse pijpbloem en blauwe druif. Zo draagt de groene muur het hele groeiseizoen bloemen. 'Het is niet alleen functioneel, maar ziet er ook mooi uit. Het oogst waardering van buurtbewoners.'

Het gevelgroen aan de Sluiterslaan had in de zomer van 2018 een moeizame start.